

EPURAREA CĂRȚILOR ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ: STUDIU DE CAZ - BÂRLAD

Elena CHIABURU*

Keywords: cleaning books, expelling publications, censorship, România, Bârlad

Una dintre numeroasele consecințe suferite de țările intrate sub dominația URSS după cel de Al Doilea Război Mondial a fost rescrierea istoriei pentru a folosi doctrinei bolșevice. Printre primele surse de informație intrate în atenția autorităților comuniste instalate și în România au fost cărțile. Acestea au fost epurate, operațiune ce a constat în selectarea și îndepărtarea în întregime din biblioteci și librării a publicațiilor considerate a fi „necorespunzătoare” din punct de vedere al conținutului ideologic sau științific, imediat după 23 August 1944 și pe toată durata regimului comunist¹.

Subiectul face parte dintr-o preocupare a noastră mai amplă privitoare la cenzura cărților în România după Al Doilea Război Mondial și în cele ce urmează vom înfățișa modul în care au fost puse la *Index* și condamnate la tăcerea publică o serie de personalități bârlădene, împreună cu publicațiile lor, care tratează diferite subiecte interzise de regimul comunist după anul 1945. S-a întâmplat astfel din cauză că după cel de Al Doilea Război Mondial România a fost obligată să elimine din conștiința publică orice referire la teritoriile care, până atunci, i-au aparținut, dar după 1945 i-au fost luate: Basarabia, nordul Bucovinei, Cadrilaterul, dar și la personalitățile devenite indezirabile pentru noul regim politic. Pe de o parte, au fost epurate *persoanele* aflate în funcții administrative, militare, culturale etc., ale statului român (majoritatea arestate și condamnate apoi la ani grei de închisoare), iar pe de altă parte, au fost epurate *publicațiile* care conțineau o cât de mică referire la un subiect ce putea aduce atingere „bunelor relații” cu URSS.

Investigația este necesară pentru restabilirea adevărului și pentru cunoașterea, cât mai completă și corectă, a istoriei și a oamenilor care au trăit, au muncit și au suferit în ultimul secol în România, în general și în părțile Tutovei, în special. Ea reprezintă, totodată, o îndatorire de onoare și o obligație morală față înaintașii vrednici, dar nedreptățiți de regimul politic bolșevic, a căror activitate trebuie cunoscută, reconsiderată și apreciată la adevărata valoare.

Cercetarea constă în verificarea autorilor bârlădeni și a scrierilor lor în lucrările privitoare la cenzura cărților după cel de Al Doilea Război Mondial în România și apoi verificarea cataloagelor Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, spre a vedea dacă exemplarele păstrate aici poartă semnele interdicției.

Pentru plasarea chestiunii în contextul adecvat, studiul este structurat în două părți: mai întâi vom face o prezentare sintetică a cenzurii comuniste aplicate în bibliotecile din România, după care vom da o listă cu cărțile autorilor bârlădeni identificați, epurate și interzise. Suportul documentar este constituit din lucrări de istorie a României, a cenzurii și a bibliotecilor, scrieri cu caracter biografic, enciclopedii, dicționare, legislație, site-uri web, ce vor fi indicate la locul potrivit, cataloagele și exemplarele păstrate în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare

* doctor în istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, elena.chiaburu@gmail.com

¹ Virgil Olteanu, *Din istoria și arta cărții: lexicon*, București, Editura Enciclopedică, 1992, p. 137.

„Mihai Eminescu” din Iași (în continuare: BCU Iași). Lucrarea va fi ilustrată cu imagini ale fișelor de catalog ale unor cărți păstrate la BCU Iași, pe care apar semnele interdicțiilor.

Epurarea cărților în România: imediat după 23 august 1944, România a fost obligată să-și epureze colecțiile de publicații din biblioteci (și nu numai), temeiul juridic fiind art. 16 din *Convenția de Armistițiu* încheiată cu Guvernele URSS, Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii, la 12 septembrie 1944 (preluat apoi în *Tratatul de Pace de la Paris* din 1947). Numai că, dacă intenția inițială viza așa-numita „defascizare” a administrației, învățământului, presei și culturii în general, pe măsură ce regimul comunist se instala în România, operațiunea de epurare a publicațiilor a căpătat un caracter tot mai agresiv și fără precedent în istorie. După ce au fost distribuite câteva liste cu titluri de cărți și autori interziși, la 4 mai 1945, regele Mihai a emis un *Decret-Lege* (nr. 364, publicat în „Monitorul oficial”, Partea I, nr. 102 din 4 mai 1945), *pentru retragerea <din circulația publică a> unor anumite publicațiuni periodice și neperiodice, reproduceri grafice și plastice, filme, discuri, medalii și insigne metalice*. Cu referire la publicații, s-a prevăzut înființarea, pe lângă Ministerul Propagandei, a unei comisii formate din delegații Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Artelor, Societății Scriitorilor Români și Academiei Române, care să întocmească liste cu **toate publicațiile, apărute de la 1 ianuarie 1917 până la 23 august 1944, cuprinzând idei legionare, fasciste, hitleriste, șoviniste, rasiste sau pasagii dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite** <subl. ns.>². Toate bibliotecile, indiferent de categorie, care dețineau publicațiile respective, au trebuit să le retragă din circulație și să le depoziteze în încăperi speciale. După etapa comună de scoatere obligatorie din circulația publică, soarta colecțiilor epurate a fost diferită, în funcție de tipul bibliotecii deținătoare. Bibliotecile publice (județene, orașenești, comunale), cele din școli și licee trebuiau să le predea la Prefectura județului respectiv în termen de 30 de zile de la apariția fiecărei liste (în București și suburbii, publicațiile interzise trebuiau predate în 15 zile, direct de către deținător, Depozitului Oficiului de Hârtie, în prezența unui delegat al Prefecturii Poliției Capitalei). Ca rezultat, bibliotecile publice și școlare de nivel preuniversitar din România nu au mai avut în perioada comunistă (și prin urmare, imensa majoritate nu au nici astăzi... deci vreme de trei sferturi de secol!) acces la literatura interbelică; cu toate consecințele morale, spirituale și profesionale, presupuse de acest *hiatus* forțat, impus de ocupantul sovietic și perpetuat până în 1990, și chiar un deceniu după.

Publicațiile aflate în bibliotecile instituțiilor de învățământ superior trebuiau inventariate și păstrate în continuare, însă consultarea lor nu se făcea decât cu autorizația șefului instituției și numai în localul acesteia. Persoanele care nesocoteau dispozițiile intrau sub incidența delictului de sabotare a *Convenției de Armistițiu* și se pedepseau cu închisoare sau cu amenzi bănești mari, bibliotecarii fiind vizați în mod special.

Comisia menționată a elaborat și publicat, între 1946 și 1948, câteva broșuri conținând peste opt mii de titluri de cărți, ziare, reviste, albume etc. Sintetic, au fost interzise: toate operele scrise de membrii familiei regale sau lucrări despre ei; statutele partidelor politice interbelice; orice lucrări ale unor autori (criminal de război, fugit din țară, indezirabil pentru regimul comunist); anumite lucrări *tendențioase* ale unor autori, restul operei lor rămânând în circuitul liber; toate manualele școlare dintre anii 1920-1948; toate calendarele și almanahurile dintre 1918-1944; orice hărți care înglobează teritorii ce au aparținut statului român până la cel de Al Doilea Război Mondial și care nu-i aparțin (hărțile din cuprinsul lucrărilor științifice trebuiau puse în acord cu noile granițe ale țării, prin diferite procedee - hașurare, decupare etc., dar numai dacă nu pot fi eliminate total; la fel trebuia procedat cu stema regală și cu orice alte însemne ale fostei dinastii); bibliografia militară, regulamente, tratate etc. din 1916, legile și instrucțiunile

² Ministerul Artelor și Informațiilor, *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*, București, Societatea Națională de Editură și Arte Grafice «Dacia Traiană», p. 5.

ce le însoțesc din 1920 până în 1945; cărțile marxiste, socialiste, democratice, *care nu mai corespund actualelor împrejurări*; toate lucrările de istorie și geografie care conțin problema Basarabiei³. *Decretul nr. 364 din 4 mai 1945* a stat la baza constituirii așa-numitului *Fond Special* din bibliotecile publice și de învățământ superior, care au avut permisiunea să păstreze publicațiile epurate. Publicațiile incluse în *Fondul Special (recte Secret)* erau însemnate cu litera „S”, închise în depozite separate, cu catalog separat, iar accesul a fost interzis inclusiv majorității angajaților din bibliotecile respective.

Fondul Special a însemnat în realitate „Fond Secret” sau „Interzis” și a evoluat din punctul de vedere al conținutului până în anii '90, dar și-a continuat într-un anume fel existența măcar un deceniu, din cauză că ultima *Lege a Secretului de Stat* de sorginte comunistă (din 1971) a rămas în vigoare până în anul 2002 și a scos din circulație un număr încă necunoscut de publicații interzise. Funcționarea lui s-a aflat, în întreaga perioadă comunistă, sub incidența „secretului de stat”, de „serviciu” sau a datelor și informațiilor care „deși nu constituie secrete de stat, nu sunt destinate publicității”⁴.

După ce prima etapă de epurare brutală a publicațiilor s-a încheiat aproximativ în 1948, a urmat naționalizarea editurilor și a trusturilor de presă, iar după moartea lui Stalin, în 1953, a avut loc încă o etapă de verificare a publicațiilor rămase. Ca urmare, în biblioteci s-a înființat în plus așa-numitul „Fond Documentar”, în care au fost incluse publicațiile care, „deși nu corespund scopurilor educației socialiste a maselor, sunt totuși indispensabile informării științifice a specialiștilor”⁵, unele fiind scoase chiar de la Fondul Secret. Pentru publicațiile din *Fondul Documentar*, accesul a fost permis mai ușor, fiind lăsat de atunci înainte la latitudinea șefului bibliotecii. Cărțile și fișele de catalog aferente erau însemnate cu litera „D” - Documentar. O *Instrucțiune* a Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor (organismul care se ocupa de aplicarea cenzurii), din anul 1964, cerea ca, atunci când o carte este mutată din Fondul Secret în cel Documentar, să se șteargă urma interdicției: „deoarece cărțile poartă semnul acestui fond, este nevoie să se înlăture semnele sau ștampila fondului «S», dar astfel încât cartea să nu fie deteriorată (se poate pune ștampila bibliotecii pe semnul «S» sau se poate scoate cu soluție chimică), și să nu se atragă atenția cititorilor de proveniența publicației”⁶. *Fondul Documentar* a fost desființat treptat, între 1964-1968, ca urmare a ușoarei liberalizări a climatului politic.

Pe lângă toate acestea, la Biblioteca Academiei Române din București au fost centralizate, în anii 1948-1950, și cărțile provenite din tot felul de **confiscări** suferite de numeroși politicieni, ziariști, profesori, medici, preoți, ofițeri, țărani înstăriți, cărora, odată cu arestarea, le era confiscată și averea, deci și cărțile din biblioteci. Această categorie de publicații a fost constituită într-un fond de asemenea prohibit, denumit *Fond „Preluări”*. Cărțile erau ștampilate, numerotate și însemnate cu litera „P” = *Preluări*, scrisă cu creionul. O parte a fost redistribuită în timp altor biblioteci din București și din țară, dar cea mai mare parte a fondului *Preluări* a stat la baza înființării Bibliotecii Centrale de Stat a României, în anul 1953.

În fine, concomitent cu scoaterea din circulație a publicațiilor, a avut loc și *epurația* persoanelor. *Epurația* a fost un proces social-politic programat, început imediat după 23 august 1944, cerut de ocupantul sovietic și desfășurat până la finele anilor '50. S-a făcut în baza unui set legislativ de sorginte bolșevică: *Legile nr. 486 / 7 octombrie 1944, nr. 594 / 23 noiembrie 1944 și nr. 217 / 29 martie 1945* referitoare la *purificarea administrațiilor publice*; *Legea nr. 102 / 9 februarie 1945 pentru epurarea presei*; *Decretul-lege nr. 186 / 19 martie 1945 privitor la*

³ *Ibidem*, p. 5 - 15.

⁴ Adrian Marino, *Cenzura în România. Schiță istorică introductivă*, Editura Aius, Craiova, 2000, p. 67-68.

⁵ Ionuț Costea, István Kiraly, Doru Radoslav, *Fond secret. Fond „S” special. Contribuții la istoria fondurilor secrete de bibliotecă din România*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995, p. 45.

⁶ *Ibidem*, p. 297.

trecerea din oficiu în rezervă a personalului activ al armatei care prisosește etc.⁷. Dacă scopul inițial a fost eliminarea elementelor fasciste, a legionarilor și colaboraționiștilor, din viața publică, la începutul anilor '50 au fost eliminate cele „exploatoare și dușmănoase” Partidului unic, ceea ce a însemnat, de fapt, lichidarea adversarilor politici.

Printre nenumăratele victime ale acestei legislații prohibitive de sorginte bolșevică s-au numărat, inevitabil, numeroși intelectuali, politicieni, ziariști, preoți, avocați etc., trăitori sau originari din zona Bârladului și a fostului județ Tutova, ori care au avut, la un moment dat, legătură cu Bârladul. Vizați în primul rând au fost exponenții generației ce a realizat Marea Unire de la 1918 - care, dacă mai erau în viață, au fost destituiți din funcții și arestați, iar dacă nu mai trăiau, victime au căzut scrierile lor, ce au fost epurate și interzise cunoașterii publice pe toată durata regimului comunist în România. A fost cazul lui Ion Antonovici, Constantin P. Beldie, Virgil Caraivan, Toma Chiricuță, V. Dolinescu, Sterian Dumbravă, Simion C. Măndrescu, Tudor Pamfile, Victor Ion Popa, George Tutoveanu, Vasile Voiculescu. Pe măsură, însă, ce istoria își urma cursul, victime ale cenzurii și epurării au devenit și unele lucrări ale bârlădenilor ce au devenit parte a regimului comunist, precum Victor Ion Popa și Gheorghe Gheorghiu-Dej, aflat, în ultima parte a vieții, chiar pe prima poziție în stat.

Iată o listă a cărților depistate atât în lucrările privitoare la cenzura comunistă în România, cât și în cataloagele BCU Iași, ca purtând semnele interdicției.

1. Aesopus, *Fabule alese*, [publicate] de E. Sommer, Traducțiune din elenește de D. Matheescu, Bârlad, Tipografia Asociațiunii Unirea, 1883 - fișa de catalog a exemplarului cu cota I - 33.540 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
2. Antonovici, Ion, C., *Probleme școlare*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1935 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 95.891 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
3. Beldie, Const. P., *Cultul sfințelor icoane. Studiu apologetic*, Bârlad, Tipografia Chiriac, 1937 - fișa de catalog a exemplarului cu cota I - 38.475 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
4. Caraivan, Virgil⁸, *Snoave*, București, Alcalay, s. a., - fișa de catalog a exemplarului cu cota I - 33.121 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
5. Chiricuță, Toma⁹, *Rugăciunea este ușoară*, București, Fântâna Darurilor, 1942 - fișa de catalog a exemplarului având cota IB-8.177 în colțul de jos semnul „S” - Fond Special, adică Secret / Interzis, scris cu creion negru (vezi Foto nr. 1).
6. Chiricuță, Toma, *Fiul pierdut (Predici duminicale)*, București, Tipografia Izvorul, 1932 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 120.548 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.

⁷ Ion Zănea, *Politică și administrație în România: Epurarea*, Oradea, Editura Universității, 2004, p. 22-25; *România: Viața politică în documente (1945)*, coord. Ioan Scurtu, Arhivele Statului, București, 1994, p. 230-232.

⁸ Virgil Caraivan (n. la 10 februarie 1879 în s. Șuletea, fostul j. Fălciu - d. 1966, București) = prozator și publicist. Studii la Facultatea de Litere, Filosofie și Drept din București. A debutat în „Noua revistă română” (1901); colaborator la mai multe reviste culturale și și-a scos publicații proprii: „Tribuna”, „Glasul nostru”, „Răzeșul” și „Documente Răzeșești”. La Bârlad a mai publicat: *Memoriu* (1934) și *Bătălia de la Mărășești* (1929). Membru fondator al Societății Scriitorilor Români (1910); (Lucian Predescu, *Enciclopedia României. «Cugetarea»*, București, Editura Saeculum, 1999, p. 171, în continuare: Predescu, *Enciclopedia României*; Ion N. Oprea, *Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene*, Ediția a II-a Iași, Editura PIM, 2008, p. 79).

⁹ Toma Chiricuță (n. la 6 iunie 1887 în Odaia-Bursucani, fostul j. Tutova - d. 17 noiembrie 1971, București) - preot și publicist. A fost un mare predicator și un păstor duhovnicesc curajos al valorilor creștine în perioada proletcultistă. A înființat revista „Fântâna darurilor”, a fost membru fondator al Societății Culturale „Academia Bârlădeană” și a colaborat la „Răsăritul”, „Graiul nostru”, „Curentul” etc. (Predescu, *Enciclopedia României*, p. 189; <https://www.crestinortodox.ro/parinti/parintele-toma-chiricuta-126215.html> accesate pe 09.07.2019).

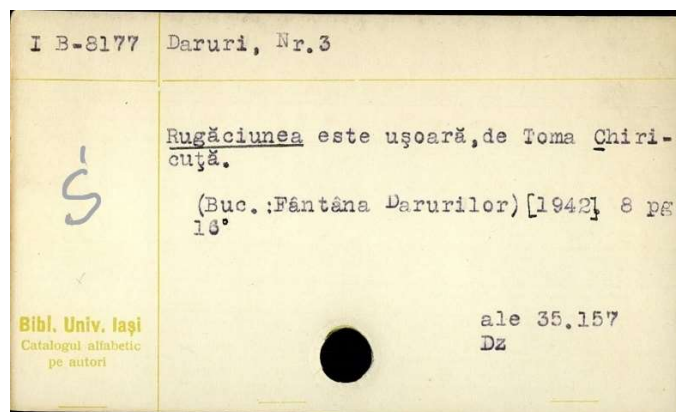

Foto nr. 1

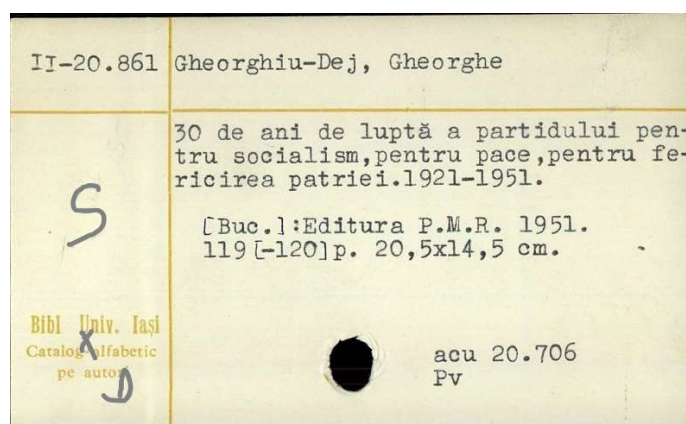

Foto nr. 2.

7. V. Dolinescu, *Lupta contra sectelor religioase*, Bârlad, Peiu, 1924 - fișa de catalog a exemplarului având cota IIB-16.939 are în colțul de jos semnul „S” - Fond Special, adică Secret / Interzis, scris cu creionul roșu.
8. Dorin, N. G., *Generațiile noastre și viitorul*, Bârlad, Tipografia Munteanu, 1906 - fișa de catalog a exemplarului având cota IB- 1606 are în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion.
9. Dumbravă, Sterian C., *Filosofia Luceafărului. Conferință*, Bârlad, Tipografia Peiu, 1924 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 96.700 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
10. Emandi, Elena Th., *Din anii de durere. Pagini trăite*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1919 - fișa de catalog a exemplarului având cota I B- 8263 are în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion roșu.
11. 13. Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Lupta de clasă în România în etapa actuală*, București, Editura P. M. R., 1950 - fișele de catalog ale exemplarelor având cotele I - 7291 - 7292 și I-7826 au în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion negru, peste care s-a scris ulterior „D” = *Fond Documentar*, tot cu creionul, ceea ce înseamnă că la un moment dat a fost pus în regim de acces condiționat putând fi consultat cu acordul conducerii bibliotecii.
12. Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Partidul comunist din Iugoslavia în mâinile unor asasini și spioni. Raport*, București, Editura P. M. R., 1949 - fișele de catalog ale exemplarelor având cotele II- 14.571, II-14.535 și II B-26.086-26.087 au în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion negru.

13. Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *30 de ani de luptă a partidului sub steagul lui Lenin și Stalin. Raport prezentat în ziua de 8 mai 1951*, Ediția a 3-a, București, Editura de Stat pentru Literatură Politică, 1955 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 56.872 are în partea de jos însemnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru, iar în colțul de sus, tot cu creion negru și aproape șters: „epurat”.
14. Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *30 de ani de luptă a partidului pentru socialism, pentru pace, pentru fericirea patriei. 1921-1951*, București, Editura P. M. R., 1951 - fișa de catalog a exemplarului având cota II - 20.861 are în partea de mijloc „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion negru, iar mai jos, scris ulterior „D” = *Fond Documentar*, tot cu creion negru, ceea ce înseamnă că la un moment dat a fost pus în regim de acces condiționat, putând fi consultat cu acordul conducerii bibliotecii. (Vezi Foto nr. 2).
15. Kirileanu, Gheorghe T., *Condica veche a bisericii Sf. Ilie din Folticeni*, Extras din „Păstorul Tutovei”, nr. 1-2, 1942, Bârlad, Tipografia Peiu, 1942 - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 55.212 are abrevierea „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru albastru.
16. Lupescu, Mihai, *Alcătuirea unei gospodării țărănești*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1913 - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 32.035 are abrevierea „Doc” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
17. Mândrescu, Simion C.¹⁰, *Gramatica limbei latine*, Bârlad, Tipografia Cațafany, 1897 - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 70.258 are abrevierea „Doc” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
18. *Omagiu lui Simion C. Mândrescu* din partea Societății «Frăția Românească Frățilia», București, Bucovina, s. a. - fișa de catalog a exemplarului având cota III B - 20.201 are în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion roșu;
19. Mironescu, P., *Prejudiții* (Conferință ținută în 14 Martie la Ateneul din Bârlad), Bârlad, Unirea, 1893 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 67.688 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
20. Nicolau, Const. C., *Hipnotismul*, Bârlad, Tipografia Comercială, 1906 - fișa de catalog a exemplarului cu cota IIB - 15.860 are abrevierea „Doc” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
21. Pamfile, Tudor¹¹, *Jocuri de copii*, Ploiești, Tipografia Progresul, 1909 - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 45.165 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
22. Pamfile, Tudor, *Pământul. După credințele poporului român*, publicație postumă, București, Cultura Națională, 1924 - fișa de catalog a exemplarului cu cota IV B - 2998 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
23. Pamfile, Tudor, *Pagini vechi de viață moldovenească*, Trad. din nemțește (A. Wolf, *Descrierea principatului Moldovei*, Sibiu, 1805), Chișinău, Luceafărul, 1919 - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 45.155 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.

¹⁰ Simion C. Mândrescu (n. 18 iulie 1868, în s. Râpa de Jos, j. Mureș - d. 30 septembrie 1947, Bușteni, j. Prahova) - profesor universitar și om politic. Licențiat în Litere la Universitatea din București, doctor în filosofie la Berlin. Scurt timp a fost și profesor la Liceul Codreanu din Bârlad; primul profesor titular al Catedrei de germană la Universitatea din București între 1905 și 1938; ministru plenipotențiar la Titana, în Albania în anii 1925-1926; (Predescu, *Enciclopedia României*, p. 513; <http://www.simioncmmandrescu.ro/> accesat la 09.07.2019).

¹¹ Tudor Pamfile (n. la 11 iunie 1883 în Țepu / Tecuci - 21 octombrie 1921, Chișinău) - ofițer, folclorist, dramaturg și prozator. După absolvirea Școli militare de Cavalerie de la Târgoviște în iunie 1906, a activat în Regimentul 3 Roșiori din Bârlad. A luat luptat în Primul Război mondial. În 1919 a trecut în misiune culturală la Chișinău, unde a și murit, la 21 octombrie 1921. A fost înmormântat acolo dar în 1922 familia i-a adus corpul la Tecuci. Folclorist de mare valoare, a condus timp de 14 ani revista „Ion Creangă” (Predescu, *Enciclopedia României*, p. 628).

24. Pamfile, Tudor, *Povestire pe scurt despre neamul românesc*, Bârlad, Tipografia Munteanu, 1907 - fișele de catalog ale exemplarelor având cotele I B- 1605 și I - 12.955 au în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion roșu; și Paul Caravia, *Gândirea interzisă: Scrieri cenzurate (România 1945-1989)*, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 388 (în continuare: Caravia, *Gândirea interzisă*);
25. Pamfile, Tudor, *Povestire pe scurt despre neamul românesc de la început și pînă în zilele noastre*, Chișinău, 1919 - fișa de catalog a exemplarului cu cota I-12.955 are în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion roșu.
26. Pamfile, Tudor, *Cimilituri românești*, București, 1908 (*Gândirea interzisă*, p. 388).
27. Pamfile, Tudor, *Ținutul Hotinului la 1817*, Chișinău, Tipografia „Glasul Țării”, 1920 (*Ibidem*);
28. Partidul Poporului, *Cartea neagră*, Bârlad, Tipografia comercială, s. a. - fișa de catalog a exemplarului cu cota III- 33.183 are în partea de jos „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis) cu creion roșu, iar mai sus „D” = *Fond Documentar* cu creion negru, ceea ce înseamnă că a fost trecut ulterior în acces condiționat putând fi consultat cu acordul conducerii bibliotecii.
29. Petrescu, Corvin M.¹², *Cazul generalului Iliescu*, Bârlad, Peiu, s. a. - fișa de catalog a exemplarului cu cota III - 63.695 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber) scris cu creion negru.
30. Popa, Victor Ion, *Înjghebarea activității teatrale în muncitorime*, în vol. „Muncă și voie bună”, îngrijit de Stavri Cunesu¹³, București, Monitorul oficial, 1938 - fișa de catalog a exemplarului cu cota IIB - 8.683 are semnul „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis, cu creion roșu¹⁴.
31. 32. Popa, Victor Ion, *Maistorașul Aurel, ucenicul lui Dumnezeu. Cronica vremii și vieții lui Vlaicu*. Cu un cuvânt înainte de M. S. Regele Carol II, 3 vol. București, Fundația Carol al II-lea, 1939 - fișa de catalog a exemplarului cu cota I - 1452 are în partea de jos semnul „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis, cu creion roșu; și Caravia, *Gândirea interzisă*, p. 410. (Vezi Foto nr. 3).
32. Popa, Victor Ion, *Acord familial*, 1935; (Caravia, *Gândirea interzisă*, p. 410).
33. Popa, Victor Ion, *Mironosițele*, București, Fundația Carol, 1938 (*Ibidem*, p. 410).
34. Rădulescu, Constantin, *Oceanul aerian. Compoziția atmosferei*, Bârlad, Tipografia Peiu, 1917 - fișa de catalog a exemplarului cu cota IIIB - 41.066 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.

¹² Corvin M. Petrescu (n. în 1885 la Râmnicu-Vâlcea), ziarist cu studii secundare în Franța și Elveția; a fost redactor la „Patriotul”, „L'Independance Roumaine”, „La Roumanie”, „Adevărul”, „Acțiunea română” și corespondent al revistei „Les Annales de Genève” (Predescu, *Enciclopedia României*, p. 652).

¹³ Stavri Cunesu - născut în Albania, la Cuneska. Profesia nu îi este cunoscută precis (jurist sau inginer). În anii '30 a fost înalt funcționar în Ministerul Muncii și Prevederilor Sociale și colaborator al lui C-tin Titel Petrescu. Între anii 1949-1952, a fost arestat. (cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/Sergiu_Cunesu și <https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/psdr-titel-petrescu-redivivus-534030.html> accesate la 22.04.2019).

¹⁴ «Muncă și Voie Bună» = program dezvoltat de Mihai Ralea în anul 1938 pentru organizarea odihnei muncitorilor în «colonii de vară» finanțate de Ministerul Muncii și destinate în primul rând ucenicilor. S-au înființat: teatrul muncitoresc, biblioteci muncitorești, publicații, cinematografe, universități muncitorești, s-au ținut conferințe, s-a făcut sport și excursii etc. Teatrul muncitoresc l-a avut ca regizor și director pe Victor Ion Popa cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/Munc%C4%83_%C8%99i_Voe_Bun%C4%83 accesat pe 18.07.2019).

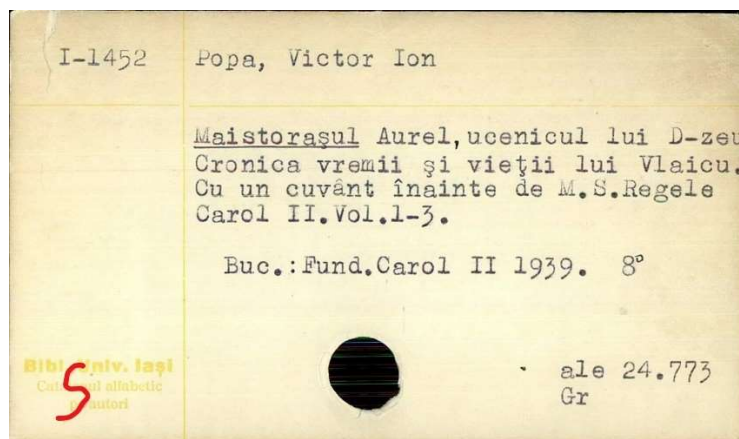

Foto nr. 3.

Foto nr. 4.

36. Tomescu, Gh., *Etnicism și literatură. Simple atitudini*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1939 - fișa de catalog a exemplarului cu cota I - 56.026 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
37. Toporaș, Margareta, *Suflet de femeie*, Roman, Bârlad, Tipografia Chiriac, 1940 - fișa de catalog a exemplarului cu cota II - 24.707 are semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber), scris cu creion negru.
38. Tutoveanu, George, *La arme! Versuri luptătorilor de țară*, Bârlad, Tipografia Nouă, 1914 (Caravia, *Gândirea interzisă*, p. 519; fișele de catalog ale exemplarelor cu cota I - 14.722 și I - 18.901 au semnul „D” = *Fond Documentar* (acces semiliber) scris cu creion negru. (Vezi Foto nr. 4).
39. Trancu-Iași, Grigore I., *Patru ani în constituentă. Activitatea mea parlamentară de la 1914 - 1917. Cuvântări, propuneri, rapoarte, interpelări*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1918 - fișa de catalog a exemplarului având cota I - 23.688 are în partea de jos semnul „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis, cu creion roșu.
40. Vasiliu-Bacău, D. S., *Istoria civilizației. Viața fericită. Educația femeii. Geniu și talent. Menirea învățătorului. Darwinismul. Poezia populară*, Ed. a 2-a, Bârlad, Tipografia Slobozeanu, 1914 - fișa de catalog a exemplarului având cota I - 12.603 are în partea de jos semnul „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis, cu creion roșu.
41. Voiculescu, Vasile C., *Din țara zimbrului și alte poezii*, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1918 - fișa de catalog a exemplarului având cota I - 13.916 de la BCU Iași are în partea de jos semnul „S” = *Fond Special*, adică Secret / Interzis, cu creion negru.

Ținând cont de cele de mai sus, se poate afirma că *Decretul-Lege nr. 364/1945* a instituit *Cortina de Fier* asupra culturii române, motiv pentru care data de 4 mai 1945 trebuie considerată un „moment capital în procesul de instaurare a dictaturii comuniste”¹⁵ în România, alături de 23 august 1944 - lovitură de stat, 6 martie 1945 - instalarea Guvernului Petru Groza, 19 noiembrie 1946 - alegerile parlamentare fraudate și 30 decembrie 1947 - abdicarea Regelui.

O posibilă concluzie a celor expuse până aici este că perioada interbelică din istoria României și primele două decenii de după Al Doilea Război Mondial au fost ocultate sistematic de regimul politic de sorginte bolșevică ce i-a fost impus țării noastre. Numeroase personalități politice, culturale, științifice și religioase, de prin rang, au fost eliminate din viața publică și, odată cu suprimarea lor fizică, s-a încercat și distrugerea operei lor scrise. Pentru restabilirea adevărului istoric, se impune întoarcerea la izvoarele informaționale din epocă și reeditarea acelor scrieri ce au importanță și valabilitate până astăzi, deoarece numai astfel pot fi eliminate *hiatus*-urile și se va obține imaginea corectă și completă asupra epocii. Întreprinderea constituie, în același timp, o obligație morală față de toți acei oameni nedreptățiți de istoria celei de-a doua jumătăți a secolului XX, a căror activitate trebuie cunoscută, reconsiderată și apreciată la adevărata valoare, iar asta presupune și aducerea la lumină a scrierilor lor.

Dintr-un alt punct de vedere, sistemul fondurilor secrete de bibliotecă face parte din ansamblul politicii și, în special, al politicii culturale comuniste și este încă departe de a fi cunoscut în totalitatea articulațiilor și implicațiilor sale. Dacă consecințele imediate ale punerii cărților la *Index* au fost îndoctrinarea politică, izolarea informațională, îndiguirea mentală a indivizilor pe durata sistemului comunist, consecințele pe termen lung sunt greu de cuantificat. Cât de dăunătoare a fost pentru cultura noastră politică, socială și literară, pentru conștiința noastră istorică românească, pentru atitudinea morală față de evenimente și cât de mult ne-a lovit interdicția de a citi, vreme de trei sferturi de secol, o bună parte dintre cărțile tipărite până spre 1945, rămâne încă să aflăm.

THE PURGING OF BOOKS DURING THE COMMUNIST REGIME IN ROMANIA: CASE STUDY – BÂRLAD

One of the many consequences that the countries under the Soviet domination had to suffer after the Second World War was the rewriting of history in order to be useful to the Bolshevik ideology. The first affected by the censorship were the books that were subjected to purge. The victims of the communist censorship were also a series of personalities who had in some way or another connection with the town of Bârlad and the former Tutova county. This occurred because after 1945 Romania was forced to obliterate from the public awareness any reference to the territories that had been taken from it: Bessarabia, north of Bukovina and the Cadrilater, as well as undesirable events, institutions and personalities for the new political regime.

¹⁵ Ion Cristoiu, *1945-1950: Paranoia arestării cărților*, disponibil la <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/1945-1950-paranoia-arestarii-cartilor> accesat la 02.06.2019.